

ואם כן, מאי, איזה ענין היה בכיסויו של משה על ידי הענן במשך "ששת ימים"?

אלא, זה "בנה אב", כאן לימדה תורה כלל:

שכל הנכנס במחנה שכינה — טעון פרישת ששה ימים קודם לכניסתו.

ואף הכניסה ביום הכיפורים לפני ולפנים טעונה פרישה לפנייה.

ומקשינן: והא אנו פרישה של שבעה ימים תנן במשנתנו, ולא ששה?!

ומשנינן: מתניתין — רבי יהודה בן בתירא א-ת היא! דחייש לטומאת ביתו.

והיינו, שיש לחוש שמא יזדקק לאשתו ותמצא נדה, ויהיה טמא שבעה ימים, כדין בועל נדה. ולכן יש להפרישו שבעה ימים מביתו.⁽¹¹⁾

אמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש: בשלמא לדירי, דילפינא פרישה ממלואים, שפיר היינו דתניא:

זה וזה, כהן גדול לפני יום הכיפורים, והכהן השורף את הפרה, מזיז עליו כל יום משבעה ימי הפרישה, מי חטאת, מכל מי החטאות שהיו שם.

ולשיטתי ניחא ההזאה, היות דחואי נמי הזאה [של דם] על אהרן במלואים.

אלא לדירך, ריש לקיש, דילפת פרישה מסיני, תיקשי:

הזאה בסיני — מי הוא?

אמר ליה ריש לקיש: ולטעמך, מי ניחא? הרי במלואים היתה הזאה של דם. ואילו הכא, בפרישת הכהן הגדול או הכהן השורף, ההזאה היא של מים?!

אמר רבי יוחנן לריש לקיש: הא, לא קשיא.

דתני רבי חייא: נכנסו מים של פרה אדומה, לאחר שהצטוו בה ועשאוה, תחת הדם שהיו בשבעת ימי המילואים. לפי שהפרה האדומה הראשונה נעשתה רק למחרת היום השמיני למילואים, ביום השני לחודש ניסן, ולכן היזו על אהרן ובניו דם במקום מי פרה אדומה.

ושפיר יש לנו ללמוד הזאת מים בפרישה זו מהזאת דם בפרישה דמלואים, אף על פי שאין ההזאות דומות לגמרי.

אלא לדירך, שלמדת דין הפרישה מסיני, תיקשי: וכי הזאה בסיני מי הואי כלל?!

אמר ליה ריש לקיש: הזאות אלו אינם מעיקר דין הפרישה, אלא מעלה בעלמא הן. שהרי בפרה כבר נתפרש שעשו בה מעלות רבות מפני קולא שהקילו לטמא הכהן השורפה, ואף ביום הכפורים עשו בה מעלה זו לכבוד זה שנכנס למחנה שכינה לפני ולפנים.

תניא כוותיה דרבי יוחנן דיליף דין פרישה ממלואים.

ותניא כוותיה דריש לקיש דיליף לה מסיני.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: כתיב בתחילת

11. שהרי נזכרה כאן מיתת בני אהרן שהיתה בשמיני למלואים. [ירושלמי, הובא בתו"י].

פרשת עבודת יום הכפורים "בזאת יבא אחרן אל הקודש", ודרשינן מתיבת "בזאת" שביאתו אל הקודש אינה אלא במה שאמור בענין, לעיל, בפרשה זו.

ומפרשת הגמרא ענין זה, מאי היא: — בענין דמלואים.⁽¹²⁾

ומהו הדין האמור בענין דמלואים?

והתשובה היא בהמשך דברי הברייתא:

אחרן פירש מביתו לאהל מועד שבעה ימים, ולאחר מכן — בשמיני — שימש יום אחד. ומשה מסר לו תורת הקרבנות כל אותם שבעה ימים שהופרש, כדי לחנכו בעבודה.

ואף לדורות כן, הכהן הגדול פורש מביתו למקדש שבעה ימים, ויהא משמש — ביום הכפורים — יום אחד.

ועוד ענין נוהג בעבודת יום הכפורים: לפי שהיו הצדוקין שבימי בית שני, שלא היו מאמינים בתורה שבעל פה המסורה למשה מסיני, והיו מפרשים בתורה הכתובה כרצונם, לשנות בהכנסת הקטורת לבית קדשי הקדשים.

ולכן, תקנו ששני תלמידי חכמים שהם מתלמידיו של משה, שהרי קבלו את התורה שבעל פה מרבותיהם ורבותיהם מרבותיהם איש מפי איש עד משה רבינו — ובדוקא אלו, לאפוקי צדוקין — היו מוסרין לו הלכות העבודה לאמיתן כל שבעה, בכדי לחנכו בעבודה.

מכאן אמרו: שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין.

וכשם שמפרישין כהן גדול קודם יום הכפורים, כך תקנו חכמים, כמעלה בעלמא, שיהיו מפרישין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הבירה בקרן צפונה מזרחה.

ואחד זה ואחד זה, מזין עליו כל אותם שבעה ימים מאפרן של כל החטאות שהיו שמורים שם.

ואם תאמר: מהיכא תיתי להזאה זו, והרי במלואים היתה ההזאה מן הדם, והכא מזה מים?

אמרת [אמור מעתה], נכנסו מים תחת דם.

ואומר הכתוב בפרשת המלואים: "כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם". והוציאו חכמים מפסוק זה דין פרישה ליום הכפורים.⁽¹³⁾

ולכן הסמיכו חכמים לפסוק זה את תקנתם לדין פרישה דפרה, ודרשוהו כדלהלן: "לעשות" אלו מעשה פרה, "לכפר" אלו מעשה יום הכפורים.

ומקשינן: היכי דריש מ"בזאת", שמרמוז הכתוב לפרישה האמורה בענין מלואים?

והא האי קרא ד"בזאת" מיבעי ליה לגופיה, שלא הותר לו ליכנס אלא בקרבנות, שהם פר בן בקר לחטאת ואיל לעולה.

ובתוס' ישנים.

13. ובתוס' פירשו דאף פרישה דיוה"כ אינה דרשא גמורה אלא אסמכתא, ולכן אין לחוש

12. ואין זה עיקר התקנה, אלא לאחר שלמדים מן התורה על פרישת ששה ימים הוסיפו חכמים יום אחד כדי להמנע מחשש זה. עיין בריטב"א

ומשנינן: אמרי, הרי קרבנות אלו זכרים הן, ואי לא אתא קרא אלא לחייבו בקרבן לחודיה, לימא קרא "בזה" שמשמעו בקרבן זה, או באלה שמשמעו בקרבנות אלה.

ומשנינן: אמרי, הרי קרבנות אלו זכרים הן, ואי לא אתא קרא אלא לחייבו בקרבן לחודיה, לימא קרא "בזה" שמשמעו בקרבן זה, או באלה שמשמעו בקרבנות אלה.

ונחלקו התנאים בפירוש הפסוקים שבפרשת משפטים:

מאי "בזאת", שהוא לשון נקיבה? אלא בעל כרחך שמעתי מינה תרתי, שמלבד הקרבנות שחייב להביא, גם נרמז כאן דין פרישה, שהוא לשון נקיבה.

"ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר. וישכן כבוד ה' על הר סיני, ויכסהו הענן ששת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן."

והוינן בה: למאי איצטריך: ואומר "כאשר עשה, לכפר עליכם"? ואמאי לא סגי ליה בדרשא קמא ד"בזאת יבא אהרן".

האם על עלייתו של משה להר סיני שקודם מתן תורה בחג השבועות נאמר הכתוב, או על עלייתו לאחר מתן תורה, בתחלת ארבעים יום.

ומשנינן: הכי קאמר תנא: וכי תימא שדרשה זו, הנלמדת מפסוק "בזאת יבא", לענין יום הכפורים קמא [הראשון] בלבד הוא שנאמר לאהרן הכהן דבעי ביה פרישה. כדאשכחן דוגמתו במלוואים, שאף הן ראשונים היו.

"ששת ימים" אלו אינם ששת הימים שמראש חודש סיון עד יום מתן תורה, שבהם היה משה עולה ויורד להזהיר את ישראל על פרישתן והגבלתן מן ההר, אלא זה היה מעשה בימים שאחר עשרת הדברות, שנאמרו ביום מתן תורה.

אבל ביום הכפורים דעלמא [בשאר שנים], לא תצריכנו לפרוש.

שחיו ימים אלו תחלה לארבעים יום שבהם היה במחנה שכינה על ההר, לקבל את הלוחות ולהורידן לישראל, דברי רבי יוסי הגלילי.

ואי נמי אף לשאר ימי כפורים נאמר, אכתי איכא למימר כי רק לכהן גדול קמא [הראשון] — שהוא אהרן הכהן — נאמרה לו פרשה זו, והוא דבעי פרישה, אבל כהן גדול בעלמא [שבדורות הבאים] לא הוצרך לפרוש.

ולשיטתו, אותם ששת ימים, הן ימי הפרישה של משה, שמהם יש לנו ללמוד שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישת ששה, והרי זה כדעת ריש לקיש.

להכי קאמר תנא: תא שמע, "כאשר עשה" — צוה לעשות לכפר עליכם", ללמדנו שנצטוינו לדורות שכל הכהנים הגדולים הבאים תחת אהרן טעונים פרישה קודם עבודת יום הכפורים שבכל שנה.

רבי עקיבא אומר: אותם ששת ימים שעליהם אמר הפסוק "וישכון כבוד ה'" —

תניא כוותיה דריש לקיש:

להא דנכנסו מים תחת דם. והעיר בחזו"א דמכל סוגיין מוכח דפרישה דיוה"כ אינה מדרבנן.

קודם עשרת הדברות הן. והם ששה ימים שמראש חודש סיון, שהיה הקדוש ברוך הוא מצוה את ישראל על ידי משה לקבל את התורה, ולא כסה הענן את משה.

ב-ד ומה שהכתוב אומר "ויכסו הענן", פירושו שכסה הענן לחר, שהרי באותן ששה ימים היה משה עולה ויורד להביא את דברי ה' על העם ולהשיב את דבריהם אל ה'.

ומה שמסיים "ויקרא אל משה ביום השביעי" אינו אלא לעשרת הדברות, שבהם היו (משה) וכל ישראל עומדין לשומען מפי הגבורה.

ולא בא הכתוב לומר שהיתה כאן קריאה מיוחדת למשה ליכנס למחנה שכינה, אלא כדי לחלק כבוד למשה, היתה הקריאה מופנית אליו בלבד.

רבי נתן אומר: לא בא הכתוב לומר אלא למשה, שנזקק לפרישה כדי למרק אכילה ושתיה שבמעיו קודם שנכנס להיות בין המלאכים, לשומו כמלאכי השרת.

וסובר כדעת רבי יוסי הגלילי בעיקר פירושו, שהיה זה אחר עשרת הדברות, ואכן היתה פרישה למשה. אלא דסבירא ליה שאין ללמוד לכל הנכנס לדורות למחנה שכינה שיהא טעון פרישה.

וכן רבי מתיא בן חרש מפרש ואומר: שאין כאן דין פרישה לשאר הנכנסין. כי לא בא הכתוב, אלא להפריש את משה כדי לאיים

עליו, ששייב לבבו לבא אל הקדוש ברוך הוא מתוך אימה, כדי שתהא תורה ניתנת על ידו באימה ברתת ובוזיע!

שנאמר "עבדו את ה' ביראה, וגילו ברעדה".

ומפרשין להאי קרא: מאי "וגילו ברעדה"?

אמר רב אדא בר מתנה אמר רב: במקום גילה של נתינת התורה — שנאמר בה "פקודי ה' ישרים משמחי לב" — שם תהא שרויה רעדה.

ועתה מסייעת הגמרא לדעת ריש לקיש מדברי רבי יוסי הגלילי, שלמד דין פרישה לדורות מפרישה דסיני. (14)

והוינן בהך ברייתא: במאי תלויה מחלוקתם זו דקא מיפלגי בה רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, שזה דורש הכתוב קודם מתן תורה, וזה לאחר מתן תורה — מנין היא ראייתם?!

ומפרשין: קא מיפלגי בפלוגתא דהני תנאי, שנחלקו בענין אחר.

דתניא: בששה בחודש סיון ניתנה תורה לישראל.

רבי יוסי אומר: בשבעה בו ניתנה.

[עיין בגירסת רש"י, שנכנס בדברי הגמרא פירוש, ואינו מענין הגמרא עתה]

14. כך פירש רש"י. אבל תוס' הרא"ש פירש שדכל התנאים שנחלקו על רבי עקיבא, וסברי

ופירש דהפרישה קבלה היא והדרשא אסמכתא. וכן הוא לשון הרמב"ם.